

ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ФІРМИ: ПІДХОДИ Р. КОУЗА ТА О. ВІЛЬЯМСОНА

студент гр. Е-21 **Бавикіна А.Ю.**

Існують різні підходи до пояснення економічної природи фірми. Одні економісти розглядають сучасні підприємства як підсумок розвитку кооперації і розподілу праці (К. Маркс), інші вважають, що фірми – результат мінімізації ризику і невизначеності (Ф. Найт), треті пояснюють появу фірм необхідністю зменшення трансакційних витрат (Р. Коуз, О. Вільямсон). Кожна з цих теорій краще описує процеси виникнення фірм на різних етапах розвитку виробничих відносин. Теорія трансакційних витрат Р. Коуза, за яку він отримав Нобелівську премію в галузі економіки у 1991 році, є найбільш актуальною для пояснення різних форм підприємств у сучасному економічному світі.

В економічній науці ринок і фірма протиставляються як різні форми організації економічної діяльності. Ринок подібний стихійному порядку (дію «невидимої руки» ринку (А. Сміт), яка регулює економічні відносини, можна порівняти з дією закону всесвітнього тяжіння у фізиці, що визначає положення тіл у просторі), тоді як фірма являє собою планомірний порядок, що передбачає створення ієрархічних структур.

Р. Коуз вважав, що фірма є системою відносин, які виникають у той момент, коли напрямок ресурсів починає залежати від підприємця.

Ринок є найефективнішим механізмом використання ресурсів, проте на ринку існують трансакційні витрати, які в рамках фірми є значно нижчими.

Якщо виробничі витрати фірми менші за суму виробничих і трансакційних витрат ринкових операцій, то товар буде вироблятися у рамках фірми, а не ринку.

Розвиваючи ідеї Р.Коуза, ще один Нобелівський лауреат О. Вільямсон розділив усі ресурси на три групи: загальні, специфічні і інтерспецифічні.

Загальні ресурси – це ресурси, цінність яких не залежить від перебування в даній фірмі: і усередині, і поза нею вони оцінюються однаково. Специфічні ресурси – це ресурси, цінність яких усередині фірми вище, ніж поза нею. Інтерспецифічні ресурси – взаємодоповнюючі, взаємоунікальні ресурси, максимальна цінність яких досягається тільки в даній фірмі і за допомогою її.

Фірма виступає не просто як коаліція власників ресурсів, пов'язаних між собою мережею контрактів. Це об'єднання, в основі якого лежить контракт відносин із приводу інтерспецифічних ресурсів.

*Науковий керівник: **Петрушенко Ю. М.***

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 6-8 травня 2014 р.: у 2-х т. / За заг. ред.: О.В. Прокопенко, О.В. Люльова. - Суми : СумДУ, 2014. - Т.2. - С. 76-77.